

Datum van
inontvangstneming

:

15/08/2013

Zaak C-350/13

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

25 juni 2013

Verwijzende rechter:

Augstākās tiesas Senāts (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 juni 2013

Eiseressen tot cassatie:

Antonio Gramsci Shipping Corp.

Apollo Holdings Corp.

Arctic Seal Shipping Co. Ltd

Atlantic Leader Shipping Co. Ltd

Cape Wind Trading Co. Ltd

Clipstone Navigation SA

Dawnlight Shipping Co. Ltd

Dzons Rids Shipping Corp.

Faroship Navigation Co. Ltd

Gaida Shipping Corp.

Gevostar Shipping Co. Ltd

Hose Marti Shipping Corp.

Imanta Shipping Co. Ltd

Kemeri Navigation Corp.

Klements Gotvalds Shipping Corp.

Latgale Shipping Co. Ltd
Limetree Shipping Co. Ltd
Majori Shipping Co. Ltd
Noella Maritime Co. Ltd
Razna Shipping Corp.
Sagewood Trading Inc.
Samburga Shipping Co. Ltd
Saturn Trading Corp.
Taganroga Shipping Corp.
Talava Shipping Co. Ltd
Tangent Shipping Co. Ltd
Viktorio Shipping Corp.
Wilcox Holding Ltd
Zemgale Shipping Co. Ltd
Zoja Shipping Co. Ltd

Verweerder in cassatie:

Aivars Lembergs

BESLISSING

Gewezen te Riga op 12 juni 2013

De Augstākās tiesas Senāts (senaat van het hooggerechtshof) van de Republiek Letland (omissis)

(omissis)

is ter terechtzitting overgegaan tot behandeling van het door Antonio Gramsci Shipping Corporation [...] [en 29 andere verzoeksters] (omissis) (hierna: „Antonio Gramsci Shipping e.a.”) ingestelde cassatieberoep tegen de beslissing van het Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (college voor civiele zaken van de regionale rechtbank Riga) van 22 juni 2012 tot gedeeltelijke toewijzing van het verzoek van Antonio Gramsci Shipping e.a. strekkende tot erkenning en tenuitvoerlegging in de Republiek Letland van de beslissing van 20 april 2011 (bevel tot bevrozing van tegoeden) van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court, Londen, Verenigd Koninkrijk, [or. 2] gewezen in de gevoegde zaken (omissis) tegen thans verweerder in cassatie, Aivars Lembergs, en tot verzekerde tenuitvoerlegging daarvan.

I – Feiten

1.1 De thans eiseressen tot cassatie, Antonio Gramsci Shipping e.a., hebben op 2 juni 2011 bij de Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (districtsrechtbank Riga-stad, voorstad Vidzeme) verzocht om onverkorte erkenning en tenuitvoerlegging in Letland van de beslissing van 20 april 2011 van rechter Burton (Honorable Mr. Justice Burton) van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court, Londen, Verenigd Koninkrijk (hierna: „Commercial Court Londen”) (bevel tot bevrozing van tegoeden, „freezing injunction” in het Engels; hierna: „bevel tot bevrozing”), gewezen in de gevoegde zaken (omissis) Antonio Gramsci Shipping e.a. tegen Aivars Lembergs, en om verzekerde tenuitvoerlegging daarvan. Het verzoek was gebaseerd op het bepaalde in hoofdstuk III van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: „Brussel I-verordening”) (omissis).

1.2 [...] [Letse vertaling van het „freezing injunction” van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court (England and Wales)] Het bevel tot bevrozing luidt als volgt:

„1. Het onderhavige bevel tot bevrozing totdat uitspraak wordt gedaan of een nieuw bevel wordt gelast tegen Aivars Lembergs (omissis) (verweerder), is op woensdag 20 april 2011 uitgesproken door de eerbiedwaardige rechter Burton

(,rechter’) na het bevel tot bevrozing dat op 13 april 2011 op verzoek van verzoeksters is uitgesproken zonder kennisgeving. [...] [over de procedure]

(omissis)

[or. 3] Bevel tot bevrozing:

6. Totdat een nieuw bevel van de Court wordt gelast, mag verweerder niet:

- (1) tot een bedrag van 135 000 000 USD de waarde van zijn activa in Engeland en Wales uit Engeland of Wales verwijderen dan wel anderszins vervreemden, gebruiken of verminderen, of
- (2) tot dat bedrag de waarde van zijn activa, ongeacht of zij zich in Engeland en Wales of daarbuiten bevinden, anderszins vervreemden, gebruiken of verminderen.

7. Punt 6 is van toepassing op alle activa van verweerder, ongeacht of zij al dan niet op zijn eigen naam staan en of het om individueel of gezamenlijk gehouden activa gaat. Voor de toepassing van het onderhavige bevel omvatten verweerdere activa alle activa die hij rechtstreeks of indirect kan vervreemden of gebruiken alsof het zijn eigen activa zijn. Aangenomen wordt dat dit het geval is wanneer een derde activa beheert of daar toezicht op houdt overeenkomstig zijn directe of indirecte instructies.

8. Dit verbod heeft onder meer, doch niet uitsluitend, betrekking op de volgende activa:

- (1) alle rechten, zowel wettelijke rechten als *equitable interest* (te beschouwen als een in de tijd beperkt recht), die verweerder mogelijkwerijs heeft ten aanzien van de in bijlage D bij dit bevel opgenomen bezittingen, of ten aanzien van de netto-inkomsten uit de verkoop daarvan, indien vervreemding heeft plaatsgevonden;
- (2) alle deelnemingen in in bijlage E bij dit bevel opgenomen geregistreerde vennootschappen;
- (3) alle contant geld en alle in bijlage F van dit bevel opgenomen waardevolle goederen;
- (4) alle financiële instrumenten of leningen die aan verweerder moet worden betaald dan wel aan een persoon of onderneming waarin verweerder een belang heeft, als bedoeld in bijlage G bij dit bevel;
- (5) de in bijlage H bij dit bevel opgenomen bezittingen, en

(6) al het geld op de in bijlage I bij dit bevel genoemde bankrekeningen, waaronder het geld dat op naam van verweerder staat of op naam van ondernemingen waarin verweerder een belang heeft genomen.

9. Om twijfel te voorkomen, de in de punten 6 tot en met 8 bedoelde activa hebben onder meer, doch niet uitsluitend, betrekking op:

(1) enigerlei rechten ten aanzien van alle trusts, stichtingen, instellingen [Anstalten] of soortgelijke organisaties, waaronder de rechten die door de uitoefening van aanstellingsbevoegdheid [power of appointment], discretionaire bevoegdheid of anderszins kunnen ontstaan;

(2) alle bank- of andere rekeningen ten aanzien waarvan verweerder rechten heeft, ongeacht of het gaat om wettelijke rechten, als gerechtigde of anderszins, of de rekeningen al dan niet op zijn naam staan, en of het gaat om individueel of gezamenlijk met een andere persoon of andere personen gehouden rekeningen.

[or. 4]

(3) Voor de toepassing van het bepaalde sub 2 (maar zonder de algemene strekking daarvan te beperken) wordt aangenomen dat sprake is van rechten van verweerder ten aanzien van een rekening die wordt beheerd door een trust, stichting, instelling [Anstalt] of soortgelijke onderneming waarin verweerder enigerlei belang heeft, waaronder het belang dat door de uitoefening van aanstellingsbevoegdheid, discretionaire bevoegdheid of anderszins kan ontstaan.

(omissis)

(omissis) **[or. 5]**

(omissis)

16. Verweerder mag:

(1) de waarde van zijn (directe dan wel indirecte) deelnemingen in een in bijlage E of G bij dit bevel genoemde vennootschap of in een andere vennootschap waarin hij een directe of indirecte deelneming heeft, op geen enkele wijze vervreemden, gebruiken of verminderen zonder vooraf de toestemming van de Court te hebben verkregen, zodat de Court kan nagaan of deze transactie onderdeel is van een normaal en correct commercieel beheer en tegen een redelijke marktwaarde wordt verricht, en evenmin

(2) toestaan of stimuleren dat een hiervoor genoemde vennootschap of de bestuurders daarvan de waarde van activa van die vennootschap vervreemden, gebruiken of verminderen zonder vooraf de toestemming van de Court te hebben verkregen, zodat de Court kan nagaan of deze transactie onderdeel is van een

normaal en correct commercieel beheer en tegen een redelijke marktwaarde wordt verricht.

(omissis)

20. Eenieder aan wie van dit bevel betekening of kennisgeving wordt gedaan, kan de Court verzoeken om wijziging of vernietiging van het bevel (of van het deel dat hem raakt), maar dient verzoeksters' advocaten uiterlijk 48 uur vóór terechtzitting daarvan in kennis te stellen. Wordt het verzoek onderbouwd met bewijzen, dan moet de kern daarvan vóór de terechtzitting schriftelijk worden meegedeeld aan verzoeksters' advocaten.

(omissis)

(omissis) **[or. 6]**

(omissis)

Andere partijen dan verzoeksters en verweerder:

Gevolgen van het onderhavige bevel

23. Maakt zich schuldig aan minachting van de rechtbank [contempt of court] eenieder aan wie kennisgeving is gedaan van dit bevel en die bewust bijdraagt aan de niet-naleving ervan of dit mogelijk maakt. Eenieder die zo handelt, kan worden veroordeeld tot een vrijheidsstraf, een geldboete of confiscatie van zijn activa.

(omissis)

26. Behoudens het bepaalde in punt 29 hieronder heeft dit bevel geen gevolgen of gelding voor eenieder die niet onderworpen is aan de bevoegdheid van de Court.

(omissis)

Activa die zich buiten Engeland en Wales bevinden

[or. 7] 28. Wat betreft activa die zich buiten Engeland en Wales bevinden, verzet niets in dit bevel zich ertegen dat een derde:

(1) de contractuele of andere verplichtingen nakomt ten aanzien waarvan hij op redelijke gronden meent dat zij op hem rusten krachtens het recht en de vereisten van het land of de staat waar deze activa zich bevinden, dan wel krachtens het recht dat van toepassing is op overeenkomsten die tussen hem en verweerder zijn gesloten, en

(2) bevelen van rechterlijke instanties van dat land of die staat naleeft, mits verzoeksters' advocaten een redelijke tijd van tevoren op de hoogte worden gebracht van verzoeken om dergelijke bevelen.

Verlof tot tenuitvoerlegging in het buitenland

29. Verzoeksters kunnen zonder kennisgeving vooraf tot tenuitvoerlegging van dit bevel overgaan in de rechtsgebieden waar de in de bijlagen D tot en met I van dit bevel genoemde activa, banken en vennootschappen, al naargelang van het geval, zijn gesitueerd, geregistreerd of opgericht, alsmede in Oostenrijk.

Partijen waaraan kennisgeving moet worden gedaan van het onderhavige bevel

30. Verzoeksters beogen dat dit bevel ter kennis wordt gebracht van:

- (1) verweerder;
- (2) alle andere verweerders in deze gevoegde zaken;
- (3) de in de bijlagen E en G bij dit bevel opgenomen vennootschappen;
- (4) de banken waarbij de in bijlage I bij dit bevel vermelde rekeningen zijn geopend.

(omissis)

Het bevel bevat de bijlagen A tot en met I.”

[1.3] De in punt 8 van het bevel tot bevrozing genoemde bijlagen luiden als volgt:

„bijlage A: in Letland gelegen onroerende zaken van Aivars Lembergs [...] [lijst van onroerende zaken]:

(omissis)

(omissis) **[or. 8]**

(omissis)

bijlage E: vennootschappen waarin Aivars Lembergs een wettelijke deelneming heeft of waarvan hij de uiteindelijk gerechtigde is, waaronder Letse vennootschappen [...] [lijst van vennootschappen waarin verweerder en een persoon die geen partij is in het hoofdgeding (Anrijs Lembergs) aandelen hebben]:

(omissis)

(omissis) **[or. 9]** (omissis)

(omissis)

(omissis) **[or. 10]** (omissis)

(omissis)

(omissis) **[or. 11]** (omissis)

(omissis)

bijlage F: contant geld en andere waardevolle goederen van Aivars Lembergs, herkomstinformatie, lijst van in beslag genomen goederen, plaats waar deze zich bevinden, speciale depositorekening van het Letse openbaar ministerie (omissis) [...] [lijst]:

(omissis)

bijlage G: financiële instrumenten en leningen verschuldigd aan Aivars Lembergs of vennootschappen waarin hij een deelneming heeft [...] [lijst van financiële instrumenten en leningen die betaalbaar zijn aan verweerder en een persoon die geen partij is in het hoofdgeding (Anrijs Lembergs)]:

(omissis)

(omissis) **[or. 12]** (omissis)

(omissis)

bijlage H: andere bezittingen van Aivars Lembergs [...] [lijst van voertuigen]:

(omissis)

bijlage I: bankrekeningen van Aivars Lembergs of van vennootschappen waarin hij een deelneming heeft [lijst]:

(omissis)

[or. 13]”

[1.4] Bij uitspraak van 13 juni 2011 van de rechter van de Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa is het verzoek toegewezen. Bij uitspraak van 25 juli 2011 heeft deze rechterlijke instantie echter afwijzend beslist op het verzoek van Antonio Gramsci Shipping e.a. strekkende tot een aanvullende beslissing met de nadere regeling voor de tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing en de middelen ter verzekering van die tenuitvoerlegging.

[1.5] Het Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija, waarbij Aivars Lembergs hoger beroep instelde tegen de uitspraak van 13 juni 2011 van de rechter van de

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa, en Antonio Gramsci Shipping e.a. tegen die van 25 juli 2011, heeft bij beslissing van 22 juni 2012 beide hogere beroepen gedeeltelijk toegewezen. De uitspraak van 13 juni 2011 van de rechter van de Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa werd deels gewijzigd en vernietigd, en die van 25 juli 2011 werd geheel vernietigd.

Het Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija heeft beslist dat het bevel tot bevrozing in Letland wordt erkend en ten uitvoer wordt gelegd voor zover verweerder, Aivars Lembergs, de waarde van zijn in Letland geregistreerde of gelegen bezittingen niet mocht vervreemden of verminderen, en dit tot een bedrag van 135 000 000 USD. Op het verzoek van Antonio Gramsci Shipping e.a. strekkende tot erkenning en tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing in Letland is voor het overige afwijzend beslist. Ook het verzoek tot verzekerde tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing is afgewezen.

[or. 14] Het Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija heeft het afwijzende deel van zijn beslissing op het verzoek gebaseerd op de overweging dat de erkenning en tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing in Letland jegens derden die onderworpen zijn aan zijn bevoegdheid maar geen verwerende partij voor de Commercial Court Londen waren, niet mogelijk is en moet worden geweigerd wegens in strijd met de openbare-ordeclausule van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening. Uit punt 1 van het bevel tot bevrozing blijkt dat het bevel uitsluitend was gericht tegen één enkel rechtssubject dat in de hoedanigheid van verweerder optrad, namelijk Aivars Lembergs.

Daarnaast is in Letland geen erkenning mogelijk voor het deel van het bevel tot bevrozing volgens hetwelk verweerder alvorens uitgaven te doen verzoeksters' wettelijke vertegenwoordigers moet inlichten over de herkomst van de middelen (omissis). Nergens in het Letse recht is bepaald dat een particulier aan een andere particulier om informatie kan vragen over de herkomst van diens middelen. Dat is in strijd met artikel 105 van de Grondwet van de Republiek Letland en met de Letse openbare orde, en dus ook met de openbare-ordeclausule van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening.

2 Bezwaren van de vertegenwoordigers van verweerder, Aivars Lembergs, tegen de erkenning in Letland van het bevel van de Commercial Court Londen

2.1 Het verbod in punt 8, sub 2, van het bevel tot bevrozing heeft betrekking op alle deelnemingen in vennootschappen als bedoeld in bijlage E bij het bevel. Hieruit volgt dat de Commercial Court Londen conservatoire maatregelen heeft getroffen tegen personen die geen partij zijn in de procedure. Die personen weten niet eens dat hun goederen bezwaard zijn met een rechterlijke beslissing.

2.2 In het bevel tot bevrozing wordt niet aangegeven welke vermogensbestanddelen van verweerder zijn en welke waarde deze

vermogensbestanddelen hebben. De Commercial Court Londen heeft op algemene wijze verklaard dat verweerder samen met een derde persoon uiteindelijk gerechtigde was, en daarbij naar een gezamenlijk percentage verwezen. De op de goederen rustende lasten zijn voor derden en voorts is het helemaal niet mogelijk om nauwkeurig te bepalen in hoeverre sprake is van vermogensbestanddelen van verweerder en in hoeverre van vermogensbestanddelen van personen die niet betrokken zijn geweest bij de procedure. De Letse rechter kan een dergelijke buitenlandse beslissing niet rechtsgeldig erkennen en ten uitvoer leggen. Zowel uit de fundamentele beginselen van procesrecht als uit artikel 138 van de Civilprocesa likums (Letse wetboek van burgerlijke rechtsvordering) blijkt duidelijk dat een rechterlijke beslissing slechts op de partijen in de procedure betrekking kan hebben. Conservatoire maatregelen kunnen uitsluitend ten aanzien van specifieke goederen of rechten worden getroffen, en alleen jegens verweerder. Het Letse recht bepaalt dat verweerders goederen in kaart worden gebracht of dat bepaalde transacties worden verboden.

3 Argumenten van de vertegenwoordigers van verzoeksters, Antonio Gramsci Shipping Corporation e.a.

3.1 De erkenning en tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing en de waarborg dat dit bevel ten uitvoer wordt gelegd, zijn niet kennelijk in strijd met de nationale openbare orde aangezien de dwingende bepalingen die gelden in de Republiek Letland [or. 15] niet eraan in de weg staan dat een persoon het vermogen van een andere persoon beheert en daar toezicht op houdt overeenkomstig diens directe of indirecte instructies.

Om na te gaan of sprake is van kennelijke schending van een grondbeginsel van het Letse recht, moet in de eerste plaats worden bepaald op welke activa (bezittingen) het bevel tot bevrozing betrekking heeft. Volgens punt 6, sub 2, van het bevel mag verweerder, Aivars Lembergs, totdat een nieuw bevel van de Court wordt gelast, tot een bedrag van 135 000 000 USD de waarde van zijn activa op geen enkele wijze vervreemden, gebruiken of verminderen, ongeacht of deze activa zich in Engeland en Wales of daarbuiten bevinden. Blijkens punt 7 van dit bevel geldt deze maatregel voor alle activa van verweerder, ongeacht of zij al dan niet op zijn eigen naam staan en of het om individueel of gezamenlijk gehouden activa gaat. Voor de toepassing van het bevel omvatten verweerders activa alle activa die hij rechtstreeks of indirect kan vervreemden of gebruiken alsof het zijn eigen activa zijn. Aangenomen moet worden dat dit het geval is wanneer een derde activa beheert of daar toezicht op houdt overeenkomstig zijn directe of indirecte instructies. Punt 8 van het bevel bepaalt dat deze maatregel onder meer, doch niet uitsluitend, betrekking op de in de bijlagen D tot en met I opgenomen activa. Het bevel tot bevrozing bevat niet slechts een garantieregeling ten aanzien van de rechten van de uiteindelijk gerechtigde in de zin van dit begrip naar Engels recht. Het is van toepassing op alle activa van verweerder, waaronder die welke

een derde beheert of waarop hij toezicht houdt overeenkomstig verweerders directe of indirecte instructies.

Het Letse recht voorziet in gevallen waarin de aandeelhouder niet de uiteindelijk gerechtigde is omdat de aandelen worden gehouden voor derden. Volgens artikel 1, lid 5, van de Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums (wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme) kan ook een persoon die geen aandelen heeft, als uiteindelijk gerechtigde worden aangemerkt. Om te kunnen spreken van een uiteindelijk gerechtigde in de zin van die wet, is het voldoende dat een persoon, zonder aandeelhouder te zijn, indirect zeggenschap heeft over het kapitaal of de stemrechten van de vennootschap, dan wel op een andere wijze toezicht houdt op het beheer van de vennootschap. Ook in de recente wijzigingen van de Komerclikums (Letse wetboek van koophandel) (artikel 17.1) is bepaald dat aandelen kunnen worden gehouden op naam en voor rekening van andere personen. Dit betekent dat het Letse recht in wezen een regeling betreffende uiteindelijk gerechtigden bevat die vergelijkbaar is met die in het Engelse recht en volgens welke de uiteindelijk gerechtigde niet steeds de nominale aandeelhouder is, hetgeen echter niet verhindert dat hij zijn bevoegdheden als feitelijke eigenaar uitoefent.

3.2 Op grond van artikel 138, lid 1, van de Civilprocesa likums kunnen conservatoire maatregelen worden getroffen ten aanzien van verweerders goederen en ten aanzien van verweerders rechten op goederen, waaronder goederen die in handen zijn van derden. Bovendien voorziet het Letse recht in artikel 138, lid 1, vijfde alinea, van de Civilprocesa likums in de conservatoire maatregel dat verweerder bepaalde transacties niet mag verrichten. Deze conservatoire maatregel kan betrekking hebben op handelingen die verband houden met de transacties die verweerder verricht om de eigendom over te dragen aan derden.

[or. 16] 3.3 In wezen stelt verweerder met zijn betoog de inhoud van het bevel tot bevrozing ter discussie en wijst hij daarbij op de verschillen tussen het Engelse rechtsstelsel en de Letse wettelijke regeling wat trusts en het begrip uiteindelijk begunstigde betreft. Het feit dat de Letse Komerclikums trustactiviteiten toestaat maar de uiteindelijk begunstigde niet op dezelfde wijze als het Engelse recht regelt, impliceert niet noodzakelijkerwijs dat de erkenning van een beslissing van een buitenlandse rechter in strijd is met de openbare orde van de Republiek Letland of de beginselen van het Letse vermogensrecht. Door de buitenlandse beslissing te beoordelen aan de hand van overwegingen die uit de Letse regeling voortvloeien, heeft de Letse rechter artikel 45 van de Brussel I-verordening geschonden, aangezien de tussen de rechtsstelsels van de lidstaten bestaande verschillen met betrekking tot de uiteindelijk begunstigde en trusts niet ten grondslag kunnen liggen aan de weigering van de erkenning van een buitenlandse beslissing.

Wil de rechter het verbod van een inhoudelijke beoordeling van een buitenlandse beslissing toch naleven, dan moet sprake zijn van een kennelijke schending van een bepaling die fundamenteel is in het recht van de staat waar de tenuitvoerlegging van de beslissing wordt gevraagd. De enkele omstandigheid dat op grond van de Engelse wettelijke regeling kan worden beslist dat verweerder de waarde van zijn activa en zijn rechten ten aanzien van trusts, stichtingen, instellingen [Anstalten] of soortgelijke organisaties (waaronder de rechten als uiteindelijk gerechtigde) op geen enkele manier mag verminderen, maakt geen inbreuk op de Letse openbare orde.

Voor het overige is de vraag of de in de bijlagen bij het bevel tot bevrozing genoemde activa door een derde worden gehouden voor verweerder, een inhoudelijke vraag (omissis) waarvoor de Commercial Court Londen en niet de Letse rechter bevoegd is.

3.4 Het bevel tot bevrozing schaadt de in bijlage E genoemde vennootschappen en de participanten in die vennootschappen niet in hun rechten. Het bevel is gericht op het treffen van conservatoire maatregelen, niet op het terugvorderen van bepaalde goederen. Overeenkomstig punt 30, sub 3, juncto punt 20 van het bevel tot bevrozing kunnen de in bijlage E opgenomen vennootschappen en de participanten in die vennootschappen de Court verzoeken om vernietiging van het bevel. Het recht van derden op effectieve rechterlijke bescherming wordt dus beschermd.

4 Gronden voor de twijfel over de uitlegging van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening en van de artikelen 17 en 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”)

4.1 Volgens de rechtsliteratuur is een bevel tot bevrozing („freezing injunction”), ook „Mareva injunction” genoemd, een maatregel in personam waarbij een bepaalde persoon bepaalde activa niet mag overdragen. Het bevel rust niet op de activa zelf, maar is gericht aan een persoon (zie blz. 8-10 van *Chorley and Giles’ Shipping Law, Eight Edition, NJJ Gaskell, C Debattista and RJ Swatton*).

Uit het bevel tot bevrozing blijkt dat het gaat om een bevel tegen een natuurlijk persoon, Aivars Lembergs, de verweerder, en dat deze persoon bepaalde transacties niet mag verrichten.

[or. 17] Daarnaast blijkt uit punt 27 van het bevel tot bevrozing dat dit bevel **gevolgen heeft** voor de volgende personen in een land of staat ten aanzien waarvan de Court geen bevoegdheid heeft:

- (1) verweerder of zijn bij volmacht aangewezen vertegenwoordiger of gemachtigde;

- (2) eenieder:
  - a) die onderworpen is aan de bevoegdheid van de Court;
  - b) aan wie van het bevel schriftelijk kennisgeving is gedaan waar hij zijn woonplaats of zetel binnen het rechtsgebied van de Court heeft, en
  - c) die zich kan verzetten tegen handelingen of het nalaten daarvan ten aanzien waarvan de Court geen bevoegdheid heeft en waarbij inbreuk wordt gemaakt op het bepaalde in het bevel of hieraan wordt bijgedragen;
- (3) andere personen, maar uitsluitend voor zover het bevel uitvoerbaar is verklaard of ten uitvoer is gelegd door een rechterlijke instantie van het betrokken land of de betrokken staat.

4.2 In bijlage E bij het bevel tot bevrozing van de Commercial Court Londen staan vennootschappen waarin Aivars Lembergs een wettelijke deelneming heeft of waarvan hij de uiteindelijk gerechtigde is, bijvoorbeeld: AS Baltijas Ekspresis (omissis), uit Letland, waarin Aivars Lembergs en Anrijs Lembergs als uiteindelijk gerechtigden 20,146 % van de rechten in handen hebben door middel van aandelen in kapitaal die toebehoren aan AS Ventbunkers (omissis), AS Kālija Parks (omissis), AS Ventspils Tirdzniecības osta (omissis) en SIA Ventplac (omissis).

4.2.1 Als wordt gekeken naar het Letse recht en met name de Grondwet van de Republiek Letland en de daarin neergelegde eigendomsrechten (artikel 105 grondwet), is die 20,146 % van de aandelen van AS Baltijas Ekspresis als bedoeld in bijlage E, vanuit juridisch oogpunt eigendom van andere autonome rechtssubjecten: de commerciële vennootschappen AS Ventbunkers, AS Kālija Parks en AS Ventspils Tirdzniecības osta. Het bevel tot bevrozing heeft dus ook gevolgen voor het recht van de genoemde rechtspersonen (en andere in bijlage E), die geen partij zijn bij de procedure, om zonder beperkingen te beschikken over hun aandelen.

4.2.2 De Commercial Court Londen heeft er met betrekking tot de procedurele hoedanigheid van Anrijs Lembergs (omissis) op gewezen dat Anrijs Lembergs bij geen van de betrokken procedures partij is. Daarnaast heeft de Court in het bevel tot bevrozing ook erkend dat de uiteindelijk gerechtigde van de in bijlage E opgenomen kapitaalvennootschappen niet alleen Aivars Lembergs, de verweerder in de onderhavige zaak, maar ook Anrijs Lembergs is (zonder vermelding van de verdeling). Het bevel tot bevrozing beperkt dus ook de transacties van Anrijs Lembergs wat betreft de aandelen die deze persoon heeft in verschillende commerciële vennootschappen die in bijlage E worden genoemd. Derhalve heeft het bevel tot bevrozing tevens gevolgen voor het recht van een natuurlijk persoon die geen partij is bij de procedure, namelijk Anrijs Lembergs, om zonder beperkingen te beschikken over zijn aandelen.

[or. 18] 4.3 Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) heeft in zijn arrest van 23 april 2009, *Draka NK Cables Ltd e.a./Omnipol Ltd* (C-167/08, Jurispr. blz. I-3477), verklaard dat het doel van de Brussel I-verordening is, de procedures in de aangezochte staat te vereenvoudigen door de invoering van een zeer summiere, eenvoudige en snelle exequaturprocedure, zij het dat de partij tegen wie de tenuitvoerlegging is gevraagd, de mogelijkheid heeft daartegen verzet te doen. Deze procedure vormt een zelfstandig en volledig stelsel, dat losstaat van de rechtsordes van de verdragsluitende staten, ook op het gebied van de rechtsmiddelen. De desbetreffende regels moeten restrictief worden uitgelegd. Hieruit volgt ook dat de Brussel I-verordening de rechtsmiddelen uitsluit die derde belanghebbenden volgens nationaal recht tegen een beslissing houdende verlof tot tenuitvoerlegging kunnen uitoefenen. Het Hof heeft eraan herinnerd dat de Brussel I-verordening zich ertoe beperkt, regels te stellen voor de procedure tot verkrijging van verlof tot tenuitvoerlegging van buitenlandse executoriale titels en niet voor de tenuitvoerlegging zelf, die onderworpen blijft aan het nationale recht van de aangezochte rechter. Gelet op het voorgaande heeft het Hof geoordeeld dat artikel 43, lid 1, van de Brussel I-verordening aldus moest worden uitgelegd dat een schuldeiser van een schuldenaar geen rechtsmiddel kan instellen tegen een beslissing op een verzoek om verklaring van uitvoerbaarheid, wanneer hij niet formeel als procespartij is opgetreden in het geding waarin een andere schuldeiser van die schuldenaar om die verklaring vroeg.

4.4 Aangezien een persoon die niet als procespartij is opgetreden in het hoofdgeding (niet bij de zaak was betrokken), geen rechtsmiddel kan instellen tegen de beslissing tot uitvoerbaarverklaring omdat dit in strijd zou zijn met het doel van de verordening om een zeer summiere, eenvoudige en snelle exequaturprocedure te garanderen, ligt de conclusie voor de hand dat de in de Brussel I-verordening vervatte gronden om de erkenning van een buitenlandse beslissing te weigeren geen verband kunnen houden met argumenten over de aantasting van de rechten en legitieme belangen van personen die niet betrokken waren bij het hoofdgeding. Volgens de Senāts is een dergelijke conclusie evenwel betwistbaar. In zijn arrest van 28 maart 2000, *Krombach/Bamberski* (C-7/98, Jurispr. blz. I-1935), heeft het Hof vastgesteld dat het begrip „openbare orde” in de Brussel I-verordening, waarvan de schending een grond voor weigering van de tenuitvoerlegging is, ook het vereiste omvat dat de fundamentele constitutionele beginselen van de lidstaten worden geëerbiedigd, alsook de rechten die zijn neergelegd in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”). De bescherming van die rechten is belangrijker dan de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.

Gelet op de overwegingen in de [aangehaalde] arresten C-167/08, *Draha NK Cables Ltd e.a./Omnipol Ltd*, en C-7/98, *Krombach/Bamberski*, wenst de Senāts te vernemen of in een procedure tot erkenning van een buitenlandse beslissing de aantasting van grondrechten van personen die niet betrokken zijn bij het hoofdgeding, grond kan zijn voor toepassing van de openbare-ordeclausule van

artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening en voor weigering van de erkenning van de buitenlandse beslissing voor zover zij gevolgen heeft voor personen die niet betrokken zijn bij het hoofdgeding.

5 Het Hof heeft erkend dat het weliswaar niet aan hem is om de inhoud van de openbare orde van een lidstaat te bepalen, maar dat het niettemin dient na te gaan binnen welke grenzen een rechter van een lidstaat met een beroep op dit begrip kan weigeren om uit andere lidstaten afkomstige beslissingen te erkennen. Met betrekking tot die grenzen [or. 19] heeft het Hof verklaard dat er enkel een beroep kan worden gedaan op de openbare-ordeclausule indien de erkenning of de tenuitvoerlegging van de in een andere verdragsluitende staat gegeven beslissing op onaanvaardbare wijze zou botsen met de rechtsorde van de aangezochte staat. De in het EVRM genoemde grondrechten behoren tot de algemene rechtsbeginselen, zodat een rechter van een lidstaat kan weigeren om een buitenlandse beslissing te erkennen die kennelijk in strijd met grondrechten is geweest (zie arrest van 28 april 2009, Meletis Apostolides/David Charles Orams en Linda Elizabeth Orams, C-420/07, Jurispr. blz. I-3571). Dit betekent dat er een juridisch relevant verband bestaat tussen de nationale openbare orde en de fundamentele rechten die door het EVRM (en thans ook het Handvest) worden beschermd. Een weigering om een buitenlandse beslissing te erkennen is derhalve in overeenstemming met artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening indien de vereisten van de nationale openbare orde zich verzetten tegen een kennelijke schending van de in het EVRM of in het Handvest verankerde fundamentele rechten.

5.1 Zowel uit artikel 1 van het eerste aanvullend protocol bij het EVRM als uit artikel 17 van het Handvest blijkt dat eenieder recht heeft op het genot van zijn eigendom en dat niemand zijn eigendom mag worden ontnomen, behalve in het algemeen belang, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet.

Zoals reeds is aangegeven, heeft het bevel tot bevrozing gevolgen voor het recht van personen die niet betrokken zijn bij de procedure (Anrijs Lembergs en de commerciële vennootschappen in bijlage E) om zonder beperkingen gebruik te maken van hun eigendomsrechten op hun aandelen. Tegelijkertijd moet erop worden gewezen dat eigendomsrechten niet absoluut zijn, maar kunnen worden beperkt overeenkomstig de procedures waarin de wet voorziet.

Niet alleen in het Letse rechtsstelsel, maar ook in dat van vele andere lidstaten kan een rechter, ter verzekering van de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van uitspraken in civiele zaken, maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat verplichtingen worden nagekomen (hierna: „voorlopige beschermingsmaatregelen”), waarbij met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van de vermogensrechten van bepaalde procespartijen (middels een verbod om over hun goederen te beschikken of een beslag op hun bezittingen). Bij het treffen van voorlopige beschermingsmaatregelen moet de rechter echter ook de wettelijke

bepalingen naleven, en dus rekening houden met artikel 6 EVRM en artikel 47 van het Handvest, waarin het beginsel is vervat dat eenieder recht heeft op een eerlijk proces wat betreft uitspraken over zijn civiele rechten en verplichtingen. Aan de uitoefening van de vermogensrechten van een persoon kunnen dus bij rechterlijke beslissing beperkingen worden gesteld indien diens recht op een eerlijk proces in acht is genomen.

5.2 Een eerlijk proces in de vorm van een geschikte gerechtelijke procedure die aan de eisen van een rechtsstaat voldoet, bestaat uit verschillende aspecten: het gaat om met elkaar verbonden rechten, waaronder bijvoorbeeld het recht op toegang tot de rechter, het beginsel van gelijkheid van partijen en het beginsel van hoor en wederhoor, het recht om te worden gehoord, het recht op motivering van een vonnis en het recht op beroep.

De genoemde rechten kunnen worden beschermd wanneer een persoon als procespartij aan de desbetreffende procedure deelneemt. Als iemand geen partij is bij de procedure, wordt hij niet in de gelegenheid gesteld zijn standpunten over de feitelijke en juridische situatie aan de rechter kenbaar te maken, [or. 20] zodat hij niet kan opkomen voor de privaatrechtelijke rechten die in het geding zijn. Daarom geldt bijvoorbeeld naar Lets recht in de Civilprocesa likums het beginsel dat in rechterlijke beslissingen alleen aan partijen in de procedure rechten kunnen worden toegekend of verplichtingen kunnen worden opgelegd. Indien bij een rechterlijke beslissing rechten worden toegekend of verplichtingen worden opgelegd aan personen die geen partij zijn bij een geschil, kunnen hogere rechterlijke instanties, zonder de argumenten ten gronde te beoordelen, die beslissing vernietigen en beslissen dat de zaak opnieuw wordt behandeld.

5.3 Opgemerkt moet worden dat in verschillende lidstaten van de Europese Unie, waaronder Letland, voorlopige beschermingsmaatregelen kunnen worden getroffen in een ex-parte procedure, waarbij niet alle bij het geschil betrokken partijen (bijvoorbeeld de verweerder) worden gehoord. Ook bij die procedure moeten echter de beginselen van een eerlijk proces worden geëerbiedigd. Volgens de Senāts kan uit de overwegingen van het Hof in de zaak Bernard Denilauler/SNC Couchet Frères (arrest van 21 mei 1980, C-125/79, Jurispr. blz. 1553), worden afgeleid dat de rechter ten aanzien van een beslissing over voorlopige beschermingsmaatregelen moet beoordelen of in de procedure het beginsel van hoor en wederhoor van partijen in acht is genomen. In een ex-parte procedure kan dus een beslissing over voorlopige beschermingsmaatregelen worden genomen, aangezien die maatregelen tot doel hebben te zorgen voor de effectiviteit van de gerechtelijke procedure (door de onverwachte beperkende maatregelen is het voor de verweerder moeilijker om zijn vermogen met opzet te verminderen), maar, zoals reeds is aangegeven, moet de procedure in haar geheel van dien aard zijn dat de persoon tegen wie de voorlopige beschermingsmaatregelen zijn gericht, de rechten kan uitoefenen die de kern vormen van het recht op een eerlijk proces. Na de beslissing over conservatoire maatregelen moet een partij in de procedure (verweerder) dus in kennis worden

gesteld van het stuk waarmee het geding is ingeleid, alsmede van de stukken ter ondersteuning (bewijs) en de beslissing van de rechter, want slechts met kennis van de wezenlijke bestanddelen van de ingestelde vordering en van de onderbouwing van de beslissing kan die procespartij zich verweren tegen de tegenpartij en voor de rechter haar bewijzen en argumenten aandragen over de grond van de zaak en de wenselijkheid van de voorlopige beschermingsmaatregelen, zodat zij daadwerkelijk gebruik kan maken van haar recht om op te komen tegen de beslissing.

Die overweging dat de procedure niet alleen bij de behandeling ten gronde maar ook bij het treffen van voorlopige beschermingsmaatregelen in overeenstemming moet zijn met het beginsel van een eerlijk proces, geldt volgens de Senāts met name in de onderhavige zaak, waarin de Commercial Court Londen reeds bij het bepalen van dergelijke maatregelen omstandigheden heeft beoordeeld waarover partijen van mening verschillen, namelijk wat betreft de vraag of verweerder en een andere persoon die geen partij is bij de procedure, de uiteindelijk gerechtigden van de in bijlage E genoemde commerciële vennootschappen zijn.

Het Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija, waarbij het hoger beroep tegen het verlot tot erkenning van het bevel tot bevrozing aanhangig was, heeft vastgesteld, hetgeen door partijen niet wordt betwist, dat de in Letland geregistreerde commerciële vennootschappen die in bijlage E worden genoemd, overeenkomen met een lijst van in beslag genomen goederen in het kader van een in de Republiek Letland aanhangige strafzaak. Voorts heeft de Commercial Court Londen bij de behandeling van het verzoek om voorlopige beschermingsmaatregelen [or. 21] verklaard dat Aivars Lembergs een wettelijke deelneming heeft in of de uiteindelijk gerechtigde is van de in bijlage E genoemde commerciële vennootschappen. De vraag of die persoon al dan niet de uiteindelijk gerechtigde van de genoemde commerciële vennootschappen is, is een feitelijke vraag, zodat overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 36 en 45, lid 2, van de Brussel I-verordening de Letse rechter die uitspraak doet over de erkenning van een buitenlandse beslissing, ondanks de aanhangige strafzaak, niet kan oordelen over de vaststellingen van de buitenlandse rechter, hetgeen wil zeggen dat hij niet de juistheid mag nagaan van de beoordeling rechtens en feitelijk door de rechter van de staat van herkomst (zie conclusie van advocaat-generaal Kokott van 18 december 2008 in de zaak Marco Gambazzi/DaimlerChrysler Canada Inc. en CIBC Mellon Trust Company, C-394/07, Jurispr. 2009, blz. I-2563).

5.4 Bij de beoordeling of de beginselen van een eerlijk proces in acht zijn genomen jegens de personen voor wie het bevel tot bevrozing gevolgen heeft, constateert de Senāts dat in de onderhavige zaak vaststaat dat verweerder, Aivars Lembergs, in kennis was gesteld van de vordering en de stukken ter ondersteuning daarvan, maar dat niet vaststaat dat de stukken betreffende de ingeleide procedure ter kennis waren gebracht van de personen die niet bij het geding betrokken waren.

Daarnaast is in punt 20 van het bevel tot bevrozing bepaald dat eenieder aan wie van dit bevel betekening of kennisgeving wordt gedaan, de Court kan verzoeken om wijziging of vernietiging van het bevel (of van het deel dat hem raakt) [...]. In punt 30, waarin het ter kennis brengen van het bevel tot bevrozing wordt geregeld, is bepaald dat verzoeksters verantwoordelijk waren voor het ter kennis te brengen van het bevel aan verweerder, [...] alsook aan de in de bijlagen E en G opgenomen vennootschappen. Ter terechtzitting in de Senāts is gebleken dat in de onderhavige zaak niet vaststaat dat het bevel tot bevrozing ter kennis is gebracht van de personen die geen partij waren in de procedure (Anrijs Lembergs en alle in bijlage E genoemde commerciële vennootschappen). Aangezien de Letse Civilprocesa Likums en de Brussel I-verordening niet voorzien in de mogelijkheid voor de nationale rechter die beslist op het verlot tot erkenning van een buitenlandse beslissing, om op eigen initiatief bewijs te verlangen van personen die geen partij zijn in de procedure, is het voor de Senāts moeilijk, indien dat bewijs niet is overgelegd door eiseressen tot cassatie of verweerder in cassatie, om te achterhalen of het bevel tot bevrozing en de stukken betreffende de ingestelde vordering ter kennis zijn gebracht van de personen die geen partij zijn in de procedure.

5.5 De Senāts wenst dus in de onderhavige zaak te vernemen of artikel 47 van het Handvest aldus moet worden uitgelegd dat het daarin vervatte beginsel van een eerlijk proces zich niet ertegen verzet dat in een procedure betreffende voorlopige beschermingsmaatregelen de vermogensrechten van een persoon die geen partij was in de procedure, worden beperkt indien is bepaald dat iedere persoon voor wie de beslissing over de voorlopige beschermingsmaatregelen gevolgen heeft, steeds het recht heeft de rechter te verzoeken om wijziging of vernietiging van de beslissing, maar het aan de verzoekende partijen wordt overgelaten om de beslissing ter kennis te brengen van belanghebbenden [or. 22] en de nationale rechter beperkt is in zijn mogelijkheden om de feiten met betrekking tot het ter kennis brengen van de beslissing te onderzoeken.

Krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (omissis)

beslist

de Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts dat het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1) Moet artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening aldus worden uitgelegd dat in het kader van een procedure tot erkenning van een beslissing van een buitenlandse rechter de inbreuk op de rechten van personen die geen partij zijn in het hoofdgeding, een grond kan zijn om de in dat artikel opgenomen openbare-ordeclausule toe te passen en de erkenning van die beslissing te

weigeren voor zover zij gevolgen heeft voor personen die geen partij zijn in het hoofdgeding?

2) Zo ja, moet artikel 47 van het Handvest [van de grondrechten van de Europese Unie] aldus worden uitgelegd dat het daarin vervatte beginsel van een eerlijk proces zich niet ertegen verzet dat in een procedure betreffende voorlopige beschermingsmaatregelen de vermogensrechten van een persoon die geen partij was in de procedure, worden beperkt indien is bepaald dat iedere persoon voor wie de beslissing over de voorlopige beschermingsmaatregelen gevolgen heeft, steeds het recht heeft de rechter te verzoeken om wijziging of vernietiging van de beslissing, maar het aan de verzoekende partijen wordt overgelaten om de beslissing ter kennis te brengen van belanghebbenden?

De behandeling van de zaak wordt geschorst totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan. (omissis)